

ZPRÁVY SLUKO

vydává

STUDIJNÍ A LIDOVÝCHOVNÝ ÚSTAV KRAJE OLOMOUCKÉHO
(KRAJSKÉ MUSEUM)

Objednávky řiďte na SLUKO, Olomouc I, náměstí Republiky 6, tel. 2731

Prosinec 1955

Číslo 55

Přednášková činnost v museích

Poslání musea v dnešní době zasahuje stále širší kruhy občanstva. Musea, vymaněná ze své ztrnulosti, stávají se za vydatné péče vlády a orgánů lidové správy institucemi sloužícími budování socialismu. Jeví se to především na úseku správného hodnocení kulturního dědictví naší minulosti a pak péči o socialistickou dokumentaci, zvláště budováním expozic socialismu. Rád bych si dnes všiml toho správného výkladu a hodnocení kulturního dědictví naší minulosti, pokud jde o oblast památek a způsobu života lidu v minulých dobách. Vedle musejních expozic důležitým úsekem této práce je činnost přednášková.

Každý ví, jak se náš národ v časech nesvobody posiloval studiem a četbou takových knih, které odhalovaly pokrokové tradice našich národních dějin. A tu můžeme říci, že ve svém průměru stojí v tomto ohledu náš lid na vysokém stupni uvědomělosti. To pokud se týče obecných dějinných proudů, jak nám je líčili naši pokrovní historikové a romanopisci. Místní dějiny po této stránce se nestaly však dosud samozřejmou součástí historického povědomí lidu, a pokud tomu tak je, pak jsou to vědomosti skreslené a ovlivněné namnoze nedokonalými, často amatérskými „historiemi“ minulých dob, psaných ve valné části s třídního hlediska buržoasního. A právě zde čeká naše musejníky kus poctivé a záslužné práce: ukázat na základě místních pramenů, jak se ta která musejní oblast podílela na obecných dějinách národních. V tom je vedle hodnoty obecně vzdělavatelné i regionální přínos našemu dějepiscectví a významná služba výchově k socialistickému vlastenectví. Vždyť přece všichni dobře víme, že dějiny národa netvoří jen hlavní město státu, ale veškeren lid. A dále, že dějiny národů nejsou dějinami korunovaných hlav, ale dějinami lidu, jak o tom krásně a naprosto přesvědčivě mluví J. V. Stalin, Maxim Gorkij, Klement Gottwald, Zdeněk Nejedlý a jiní.

Myslím, že každý z nás už slyšel při různých příležitostech tak zvané vlastivědné přednášky různého obsahu: historické, přírodovědné, umělecko-historické, národopisné atd. Víme dále, že byly většinou nesené duchem objektivismu, konstatováním bez dobových důsledků bez historických souvislostí a často vyznívaly jako chvalořčení starých zlatých časů. Dnes potřebujeme vlastivědných výkladů jako soli. Ovšem, výkladů zodpovědně a na základě nového materiálu zpracovaných a proniknutých socialistickým vlastenectvím. Přednášející se tak stane pravdivým vykladačem pravdivě poznanych skutečností, to znamená, že bude odhalovat třídní podstatu společenských zápasů a jejich odrazu v myšlení i v uměleckém zpodobení poznávané skutečnosti.

Ve vědách přírodních pak metodou dialektického materialismu bude učit posluchače nejen poznávat přírodu naší vlasti, ale bude je učit i nově myslet, ukazovat na souvislost a podmíněnost jevů, jakož i na změny, vznikající v přírodě záměrnou nebo i bezděčnou hospodářskou činností člověka. A že odtud bude plynout i logické zdůvodnění ochrannářských prací pokud jde o přírodu, je jen samozřejmé.

A to je ta důležitá práce na poli vlastivědy. Zkusili jsme to letos na dvou před-

náškových cyklech. V jarním období na cyklu „Revoluční tradice Olomouckého kraje“ a v cyklu zimním „Znáte Olomouc?“. O takové přednášky je zájem. Zejména o ten cyklus olomoucký se projevil takový zájem, že bylo nutné přenést jej do auly VŠP, aby pojal všechny účastníky. Z toho plyne poznání, že tím větší zodpovědnost je třeba věnovat přípravě kvalitních vlastivědných přednášek, doprovázených ukázkami musejního materiálu, diapositivy, filmem, literaturou, bibliografií atd. Je to práce radostná a stojí ji věnovat všestrannou pozornost. Uspokojení posluchačů po přednášce i po zodpovězení dotazů a bohaté diskusi, v níž se ukáže, kolik vědomostí a bystrých postřehů je v lidech, je nejkrásnější odměna pořadatelům i přednášejícím. A ještě něco. Z takových přednášek, zejména cyklických, může vzniknout i pěkné monografické dílko, prospěšné vlastivědné literatury nového typu, z něhož budou čerpat cenné poznání učitelé pro svou práci ve škole a všichni osvětoví a kulturní pracovníci. Tak bude možné opravdu poznávat utajené tvůrčí síly lidu této země, ukazovat jeho účast na bohatém dějství národa a učit tak národní hrdosti a socialistickému vlastenectví. Nic nestojí v cestě ji uskutečňovat. Směrnice strany a vlády ji ukládají. Orgány lidové správy ji umožňují. Lidé po ní volají. Který z musejníků by se ji nechopil?

— jkz —

Z činnosti Krajského musea

Odbor věd přírodních

● *Geologické a paleontologické oddělení* (dr. V. Strnad). — RNSt B. Koverdinský dodal do sbírek oddělení další paleontologický materiál ze sběrů v oblasti Barrandienu. — Se zájemci o zpracované obory měl referent celkem 2 konsultace, V Národním museu v Praze pracoval na určení dalšího nálezu trilobita z Grygova. Těžiště referentovy práce spočívalo v inventarisaci starých i nových sběrů, při čemž bylo dosaženo čísla 1114. Vedle toho založil referent dokladovou sbírku fosilií a vzorků hornin podle katastrů jednotlivých obcí v kraji. V této sbírce bylo dosaženo čísla 44.

● *Mineralogické a petrografické oddělení* (Rad. Sládek). V oddělení bylo pracováno na dokumentaci letních sběrů. Od B. Koverdinského byl převzat petrografický materiál, který obsahuje většinou formatované vzorky severočeských efusivních hornin. V okresním museu v Bruntále přeural tamější sbírku nerostů a doplnil ji materiálem sběrné oblasti, pokud byl v duplikátech oddělení. Jinak se práce v oddělení soustředila na inventarisaci a pořádání sbírkových fondů v depositáři. Zainventováno a zařazeno do systematické sbírky mineralogické 150 kusů. Z letošních sběrů bylo formatováno, vyčištěno, omyto a uloženo 285 kusů.

● *Botanické oddělení* (dr. B. Šula). Dne 6. prosince účastnil se referent ve funkci konservátora státní péče ochrany přírody pochůzky a porady v Olomouci-Nové Ulici, svolané MěNV, která se týkala stavu zahrádek ve zmíněném území. V téže funkci a spolu s B. Hubáčkovou vybavili pro potřebu odboru kultury R-KNV mapu kraje s vyznačením stávajících přírodních rezervací. V prosinci byla dokončena I. etapa práce na fytogeografické kartotéce a krajevé bibliografii; byly probrány (během roku) všechny ročníky Časopisu vlasteneckého spolku musejního v Olomouci. Pro informační oběžník „Olomoucký turista“ napsal článek o ochraně přírody v Jeseníkách; první část byla uveřejněna v č. 1.

Oddělení věd o společnosti

● *Vojenské oddělení* (V. Burian). V evidenci sbírek bylo koncem roku 1955 dosaženo inv. čísla 2700 (v tom popsáno 3406 předmětů a zhotoveno 1604 inventárních kreseb). Od M. Zajíce (Loučka u Val. Meziříčí) a J. Hrušky (Vidnava) byly získány sbírky vojenských vyznamenání a odznaků. Z celkového počtu 108 kusů uvádíme alespoň významnější: Československo (medaile zahraničního vojska 1939–45), SSSR (medaile Za bojové zásluhy, Za odvalu), Rakousko-Uhersko (Pamětní medaile 1873, jubilejní med. Signum memoriae 1898, Pamětní kříž 1908, Karlův kříž, med. Signum laudis I. a II. tř., Dělový kříž 1813–14, řád Františka Josefa I. V. tř., Záslužný kříž s válečnou dekorací a meči, Zlatý záslužný kříž s korunou 1849, Záslužný kříž IV. tř., Železný záslužný kříž s korunou, kříž za 12 let služby, medaile Za udatnost bronzová, stříbrná I. a II. tř., Čestný kříž Červeného kříže IV. tř. s válečnou dekorací, Záslužný kříž za civilní zásluhy II. tř., Pamětní kříž balkánské války, odznak střelce z kulometu, střelce II. tř., jízdního dělostřelce, pamětní hasičská medaile za 25 let činnosti ve sboru, medaile za zranění 1918), Německo (pamětní kříž frontových vojáků 1914–18, Hindenburgova medaile frontových vojáků 1914–18, Železný kříž 1914 II. stupně, 1939 I. a II. stupně, Záslužný kříž I. tř. a II. tř. s meči a bez mečů, Čestné kříže civilní za 25 a 50 let vzorné služby, odznaky za zranění II. a III. stupně, medaile Západního valu, za obsazení Sudet, Za válečné zásluhy, za zimní tažení na Východě 1941–42, za 4 léta vojenské služby, Kříž matek I.–III. stupně, Sportovní odznak SA, Krymský štít, odznaky za 20 frontových letů, za 15 nočních letů, za 6 pancéřových útoků, za 6 útoků pěchoty, 6 útoků granátníků, 3 útoky pěchoty), dále jsou zastoupeny Maďarsko, Bavorsko, Bulharsko, Chorvatsko, Srbsko, Černá Hora, Řecko, Rumunsko, Holandsko. Tyto zisky byly inventovány V. Burianem a externím pracovníkem H. Hradilem.

● *Oddělení olomucian* (V. Burian). Referent zahájil soupis ikonografického olomouckého materiálu pro připravovanou přednášku: Staré pohledy na Olomouc, pro druhou část přednáškového cyklu „Znáte Olomouc?“

Dále prováděl redakční práce na II. svazku Sborníku SLUKO odd. B, který vyjde během února 1956 a připravil do tisku 1. svazek sbírky *Poznáváme Olomoucký kraj*, L. Hosáka Z minulosti Olomouckého kraje.

● *Oddělení dějin děl. hnutí* (El. Matoušová). V měsíci prosinci referentka pokračovala ve studiu pramenného materiálu k práci „Prostějovské období v činnosti Josefa Krapky“ — studium Hlasu lidu 1906–1907. Vykonala studijní cestu do Prahy, kde prostudovala v Ústavu dějin KSČ a v Národní knihovně materiál, týkající se její práce. V oddělení bylo zainventováno 98 předmětů, dokumentujících dějiny dělnického hnutí a dějiny dolování.

● *Oddělení uměl. průmyslu* (R. Hrbková). Vedle práce ve sbírkách byl zpracován matriční materiál k připravované práci o vývoji olomoucké a šternberské keramiky. Referentka vedla dále exkursi vlastivědného kroužku pro uměleckou historii na výstavu habánské keramiky v Brně a konsultovala s řadou odborníků zvláště o keramice.

● *Oddělení pro národopis* (dr. Jar. Kanyza). Vedle práce ve sbírkách (inventování starých fondů, pytlíkování výšivek a textilií, které prováděla M. Vařeková) byl proveden národopisný průzkum v obci Bezuchově (okr. Přerov). Do sbírek bylo získáno několik pozoruhodných přírůstků: 16 kreseb větrných mlýnů z Hranicka z let těsně po I. světové válce od ak. malíře a grafika Jana Konůpka, 83 barevných diapositivů krojů od M. Roháče, rukopis hospodářských a kulturně historických poměrů obce Jedlí (okres Zábřeh) od V. Mildera, 60 nově zapsaných lidových písní, hlavně z Hlinska (okres Hranice), od dr. J. M. Jirouška a j.).

● *Oddělení výstavby socialismu* (dr. Vlad. Jochmann). Byla dokončena příprava sborníku překladů sovětských museologických článků, který soustavně zachytí v největší možné úplnosti především články, které od roku 1948 (kdy proběhla v Sovětském svazu velká diskuse o museích, kterou je možno považovat za počátek nového období v budování sovětských muzeí), přinesla Kulturno-prosvětitel'naja rabota. Takto úplný soubor překladů umožní lepší pohled na problémy a vývoj sovětského muzejnictví, než mohou dát jednotlivé, z celkové souvislosti vytržené stati. Sborník se chystáme rozmnožit rotaprintem a je naděje, že vyjde během I. pololetí 1956, nejpozději k musejnímu sjezdu.

Z činnosti vlastivědných kroužků při KMO

Jak jsme sdělili v redakční poznámce minulého čísla našich Zpráv, nedostali jsme sem pro nedostatek místa zprávy o činnosti vlastivědných kroužků a o činnosti přednáškové, proto uvádíme souborně nejvýznamnější podniky na tomto místě.

Ríjen: Kroužek pro anorganickou přírodu měl na pořadu společné schůze s Geologickou společností ČSAV, pobočka Olomouc, dne 28. 10. přednášku A. Vašíčka o mikropaleontologických výzkumech na Přerovsku a Hranicku.

Kroužek biologický měl dne 20. 10. na pořadu přednášku prof. dra Jana Kabelíka „Prevence výživou“. 16. 10. byla uspořádána exkurse botanická do Mladějovic a Řídče (vedli Boh. Knořlíček a dr. Boh. Šula). Zoologickou exkursi vedl dne 23. 10. ing. J. Palásek. V Řídči navštívili účastníci exkurse též našeho spolupracovníka nadl. E. Hepnera, který jim ukázal svou sbírku netopýrů a pověděl několik slov o jejich ekologii. Na této exkursi byly m. j. nalezeny 3 méně obvyklé druhy hub: ucháč čepcovitý (*Cyromitra infula*), hvězdice laločnatá (*Geaster limbatus*) a choroš lesklý (*polyporus lucidus*).

Kroužek umělecko historický měl jako hlavní bod svého programu dne 27. 10. přednášku H. Zavadilové „Český porcelán“.

Listopad: V biologickém kroužku hovořil dne 17. 11. ing. J. Palásek o škůdcích z říše hmyzu, o červci *San José* a americkém přástevníčku (*Hyphantria cunea*). Dále byly uspořádány dvě exkurse do olomouckých skleníků, (kde vedle zaměstnanců podával výklad dr. B. Šula).

Kroužek umělecko historický měl na svém programu návštěvu rukopisného oddělení Universitní knihovny v Olomouci, kde hovořil dr. Petrů o iluminovaných rukopisech a starých knižních vazbách. Přednáška byla doprovázena prohlídkou vzácných iluminovaných děl a starých vazeb zvláště rukopisných sborníků.

Prosinec: Biologický kroužek měl schůzku 11. 12. s přednáškou dr. B. Šuly „Nižší rostliny - I. - lišejníky“, při které byly demonstrovány ukázky sběrů a doklady lišejníků ze sbírek botanického oddělení.

Kroužek pro historii medicíny měl 9. 12. na pořadu přednášku prof. dr. J. Matouška o studiu historie medicíny a Jana Skutíla o léčení N. V. Gogola v Lázních Jeseniku.

V kroužku umělecko historickém přednášela 16. 12. R. Hrbková o habánské keramice. V neděli dne 18. 12. byla uspořádána exkurse na výstavu habánské keramiky v umělecko-průmyslovém muzeu v Brně.

Pionýrský kroužek při KPD v Olomouci pracoval za vedení V. Buriana každou středu odpo. na tematech, která doplňují školení osnovy 4.—6. ročníku po celý rok.

Přednášky a exkurse

Přednášky. Za nejdůležitější akci mezi našimi přednáškami v posledním čtvrtletí r. 1955 pokládáme přednáškový cyklus „Znáte Olomouc?“, který byl zahájen přednáškou dr. Zd. Šprince „900 let města Olomouce“ dne 24. 11. 1955. Zájem posluchačů byl tak značný, že bylo třeba přenést přednášky z místností KLK do auly VŠP. Další přednášky následovaly po sobě vždy ve čtvrtek, a to takto: 1. 12. dr. Vlad. Strnad „Přírodní podmínky pro výstavbu Olomouce“, 8. 12. dr. Jan Luner

Klimatické podmínky pro rozvoj Olomouce", 15. 12. prof. dr. Blad. Teyrovský „*Zvířena Olomouce a nejbližšího okolí*", 22. 12. Ing. Jos. Kšir „*Světské stavitelství v Olomouci*", 29. 12. dr. Jar. Čičatka „*Po stopách nár. obrození v Olomouci*". V lednu bude v tomto cyklu pokračováno.

Dne 7. 12. přednášel dr. Boh. Šula mládežnickým brigádníkům ve Vajglově na thema „*Tabák a kuřáci*".

Exkurse: Mimo exkurse pořádané a organisované vlastivědnými kroužky, vedl V Burian tyto vlastivědné vycházky: 20. 11. dopol. uliční org. KSČ X/1 do *olomoucké radnice*, týž den odpol. voj. útvar PS 43 po býv. *olomoucké pevnosti* a 27. 11. uliční org. KSČ X/1 na *Kláster Hradisko a voj. hřbitov v Olomouci*.

Založení Anthropologického kroužku v Olomouci

Dochází-li nyní při Krajském muzeu v Olomouci po roční osvědčené praxi vlastivědných kroužků k založení i *Anthropologického kroužku*, snad prvního toho druhu v republice vůbec, řadícího se k stávajícím kroužkům vlastivědných zájemců, pěstujících horlivě vlastivědu svých oborů, zasluhuje tento počín, uvádějící v život poněkud zdánlivě nezvyklý kroužek při našich vlastivědných museích, zvláštního osvětlení a odůvodnění. K jeho založení vedly vedle jiných i ohledy historické, z nichž uvádím zvláště tyto tři, celkem již málo známé olomoucké epizody, z nichž první je jistě daleko značnějšího dosahu než jen moravská.

Roku 1830, tedy brzy po objevu mladečských jeskyní, a rok po publikování jejich „kritického listu" — zprávy Braumüllerovy (1829), psal již roku 1830¹⁾ anonymní olomoucký autor — domnívám se, že to byl asi olomoucký profesor J. K. Nestler (1783—1842), který znal z Moravského Krasu i Sloupské jeskyně a Machochu — že z mladečských nálezů „mehrere Knochenreste scheinen dem Menschengeschlechte angehört zu haben, ohne es jedoch vergewissern und die mehrmalige Angabe der Führer bestätigen zu wollen, dass man bei der ersten Durchsuchung der Höhle ganze Menschengeriippe vorgefunden habe". Autor si tehdy všiml i postranní v jeskyni zasypané chodby, o níž se domnívá, že to byl příchod tohoto troglodyta a zvířat, jejich pozůstatky zde byly nalezeny. Bylo to v době Tournalově, Dumasově, Christolově, de Serresově a tři roky před známou lutyšskou publikací Schmerlingovou, a je s podivem, že tato stará olomoucká zpráva zůstala v historii lidské paleontologie vůbec zcela nepovšimnuta. Bude jí jistě nutno získati významné záslužné místo v historii objevů o původu lidského rodu.

Že anthropologické otázky nezůstávaly kulturní Olomouci cizí, svědčí i to, že za půl století, r. 1876, tedy 17 let po publikování průkopnické slavné Darwinovy práce *On the origin of species by means of natural selection* (1859) a 7 let před jejich německou edicí Carusovou (1883) zaujal k nim — byť i negativní — stanovisko prof. a od 1888 školní inspektor v Olomouci a Přerově Josef Oertelt (nar. 1832 v Konobřích na Mostecku, od 1890 na odpočinku). Vycházejí ze všeobecné charakteristiky opic, srovnání jejich s poloopicemi a lidmi, pokládá Darwinův pokus za geniální, ale kloní se při otázce vývoje člověka k Bronnovu výroku, že darwinismus je jako oplodněné vejce, z kterého se pravda zvolna vyvine.²⁾

A třetím stadiem v anthropologickém zájmu olomouckém je konečně důležitá okolnost, že Olomouc se stal sídlem MUDr. Jindřicha Wankla (1821—1897), žáka Hirtlova, který, vyšed z čistě anthropologických zájmů, stal se „otcem moravské archeologie", jak ctíme tímto názvem tohoto badatele dosud. Tento spoluzakladatel Vlasteneckého musejního spolku olomouckého a slovanský autochtonista sledoval při vši své starožitnické romantické činnosti vždy cíle a snahy anthropologické.

Již tyto tři okolnosti jsou jistě dostatečným tradičním odůvodněním k založení Anthropologického kroužku při KMO. Není pochyby o tom, že kroužek bude mít dostatek látky o anthropologické problematice oblasti své působnosti a bude se také snažit přispět k jejímu pochopení a řešení, než aby snad bylo nutno se domnívat, že se bude muset omezit ve své činnosti na př. jen na staré drásalovské thema abnormálního tělesného

vzrůstu, jak jeho model vyhledávají ku podivu takřka až sensačně dodnes mnozí návštěvníci starých historických sbírek našeho musea.

Není také pochyby, že nový kroužek, který bude spolupracovati jak se stávajícími již kroužky musejními, jako na př. archeologickým, národopisným, dále s kroužkem pro historii medicíny a geologickým, sídlícími v Krajské nemocnici a na Vysoké škole pedagogické, tak i s jinými vědeckými institucemi olomouckými jako lékařskou fakultou, přírodovědeckou fakultou, zdravotnickou školou a dále se sdružením všech muzeí Olomouckého kraje. Najde se jistě řada zájemců jak v Olomouci samotném, tak i v krajské oblasti, kteří by si všichni přáli přispěti jakýmkoliv způsobem k rozvoji poznání zajímavých a komplikovaných anthropologických poměrů střední a severní Moravy. Proto kroužek vítá všechny zájemce nejrozličnějších oborů anthropologie s přáním, aby si byli nápomocní ve svých snahách.

Z administrativních důvodů bylo nutné vésti založení Anthropologického kroužku podobně jako již dříve i numismatického kroužku po dvojí koleji: je to jednak kroužek musejní, vzniklý při základech starého Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci, kdysi prvního českého musea na Moravě, tak horlivě pěstovaného pod egidou Wanklovou jak jsem se právě stručně zmínil, anthropologický směr v národopisně-starožitnickém bádání a odkud k jeho založení také vzešla iniciativa, a dále se souhlasem výboru Anthropologické společnosti v Brně jako Olomoucká odbočka Anthropologické společnosti v Brně.

JSk

¹ Mitteilungen der k. k. mährisch.-schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde in Brünn XVIII. 1830, S. 108—110, 140—143.

² Josef Oertelt, Die Affen und die Abstammungslehre, Programm der k. k. Staats-Oberrealschule in Olmütz, veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1875—1876. Olmütz 1876. 1—37.

K Roubíkovu soupisu moravskoslezských map

Všichni vlastivědní pracovníci přivítali nepochybně s velkým zájmem Roubíkovu akci soupisu map našich zemí, které jsou jistě důležitým pramenem historickým. Po prvním dílu, vyšlém r. 1951 a obsahujícím soupis map Čech, vychází nyní v nakladatelství Čsl. akademie věd druhý díl *Soupisu map českých zemí* (1955, 1—311, 8 obr.), obsahující vedle obsáhlých dodatků k prvnímu dílu *Soupisu map Čech i dlouho očekávaný soupis map Moravy a Slezska*. Po přehledu vývoje kartografického zobrazení Moravy a Slezska (str. 9—30) následuje zde obsáhlý soupis map Moravy (str. 171—250) a Slezska (251—267), (251—252 mapy církevního rozdělení moravskoslezského) a to celkových map, map krajů, map politických a soudních okresů, celkových map panství a statků a konečně i stručný přehled literatury ke kartografii Moravy a Slezska. Osobní, místní a věcný rejstřík a konečně několik málo reprodukcí, kterých mohlo být jistě více, doplňují publikaci. Přesto, že pilná práce Roubíkova zachycuje takřka na 700 map Moravy a 125 slezských map, přiznává Fr. Roubík bohužel již v úvodě, že jeho soupis si nemůže činiti nároky na úplnost a že valná většina map může být základem pro případné další doplňování. Roubík ukazuje, že bude možno, ale také nutno, doplňovati soupis soustavnějším průzkumem menších archivů, muzeí, knihoven a sbírek, jež nemohly být zařazeny do evidenčního výzkumu pro tento soupis. Je toho jistě veliká škoda a bylo by si vskutku přát, aby v tomto soupise (který měl být zcela jistě numericky oddělen od českého soupisu a číslován samostatně) bylo pilně pokračováno, protože mapy jsou všestranně neobyčejně důležitým pramenem. Tak jako bibliografickému soupisu ušly některé práce (není zde na př. registrován důležitý přehled vývoje geologické kartografie moravské od M. Kettnerové-Remešové), tak nebyly pojaty v soupise — abych uvedl jen jeden příklad — hojné, důležité a zajímavé mapy bývalého zemského studijního a plánovacího ústavu v Brně a ve smyslu Roubíkovy uvedené omluvy zejména četné rukopisné mapy různých sbírek (z takových je mně známa na př. zajímavá rukopisná mapa

Müllerova). Všechny tyto mapy je jistě potřebí sepsati. V oblasti své působnosti se ujalo této akce Krajské museum v Olomouci, Vlastivědný věstník moravský jistě přinese rád doplňky k této Roubíkově publikaci, aby bylo možno vydati pokud možno úplný soupis kartografické produkce moravské, která je nejpřehlednějším vlastivědným poznáním země. Za všechna dodatková upozornění vám budeme povděční.

JŠk

Různé zprávy

Středověké kulturní vrstvy v Dubu n. Mor.

Při výkopu terénu pro sklepní prostory zřícené části domu č. p. 35 (majitel Vladimír Doležel), na stavební parcele čís. 99 v Dubu n. Mor. bylo proříznuto několik horizontů, které překrývaly vrstvu se středověkou keramikou. V západní stěně výkopu byla ve sprakovém podloží 65 cm hluboká (od původní úrovně) kotlovitá jáma, vyplněná humusem, spálenou hlinou, uhlíky a keramikou (střepy zásobnic), přes ni 7 cm humus, 5 cm spálená hlína, 15 cm jílová navážka, 4 cm spálená hlína a uhlíky, 17 cm humus, 1 cm spálená hlína s uhlíky a 28 cm navážka. Horizonty ve východní stěně hlíníku sahaly do hloubky 195 cm: 50 cm spálená hlína s uhlíky, 65 cm humus, drobné uhlíky, 35 cm spálená hlína a uhlíky, 20 cm navážka, 3 cm humus, 5 cm spálená hlína, 17 cm navážka. Nález je hmotným dokladem středověkého osídlení obce, doložené již ve známé Zdíkově listině roku 1131. Zmíněné vrstvy ukazují na nejméně tři požáry v historii usedlosti. Situace a stratigrafie nálezů byla zaznamenána dne 14. listopadu 1955.

V. Burian.

Významný nález

Při sbírání materiálu pro výstavu „10 let budování Olomouckého kraje“ dne 20. října odevzdal důlní František Pospíšil dr. Vladimíru Strnadovi stará dřevěná nosítka na rudu. Tento dosud jedinečný nález učinil aspirant Boh. Fojt v jednom rudním revíru v Jeseníkách. Pracovníci ČMRP, národní podnik, Rýmařov, byli informováni o důležitosti těchto nálezů. Každé upozornění na podobné nálezy bude KM vítat a předem za ně děkuje. Byly také ofotografovány staré hutě v Janovicích a ve Staré Vsi u Rýmařova. Dr. Strnad dovezl z těchto hutí tereziánské cihly.

Eliška Matoušová.

Podzemní chodba v Olomouci na Tabulovém vrchu.

Na staveništi theoretických ústavů lékařské fakulty PU na Tabulovém vrchu (asi 140 m jjz. od křižovatky Hněvotínské a Dobnerovy ulice na vrstevnici 236) byla výkopem pro sklepní prostory proříznuta štola, situovaná v jílovém terénu 6 m hluboko ve směru jz.-sv. Štola je lichoběžníkového profilu (rozměry: u spodu 215 cm,

nahoře 175 cm, výška 175 cm) se smrkovou výdřevou (nad stropem výdřevy byla klenba hloubena do výšky dalšího 1 m). Uvnitř po straně stoly byl položen kanál profilu obráceného lichoběžníku, sbitý z dubových prken, prostor mezi dvojnásobnými stěnami byl vyplněn jílovitou hlinou a humusem, celý kanál pak byl rozdělen šikmými příčkami. V dolní části kanálu byl protažen železný drát z článků, spojovaných jednoduchými kličkami. Prostora chodby byla ovšem vyplněna okolní zeminou. Celé zařízení mělo patrně funkci minové nebo naslouchací chodby tereziánské pevnosti, pravděpodobněji však bylo součástí systému zákopnického útoku, který byl odtud veden proti městu za pruského obležení roku 1758.

V. Burian.

Redakční sdělení

Odběratele a spolupracovníky Sborníku SLUKO II., oddíl B (pro vědy o společnosti) upozorňujeme, že druhý svazek (1954) je v tisku a vyjde v únoru t. r. s tímto obsahem: Skutil J., *Ondráčické nálezy prostějovského musea*, *Pravěké nálezy z Náměště n. H. a eneolitické sídliště Rmízu*, *Příspěvky k medvědímu kultu z Moravy*, *Únětická palice ze Starého Hradiska*, *Fragment středověké hračky z hradu Surčova*, Skutil J.—Blekta J., *Laténská sídelní jáma v Plumlově*, Janásek J., *Některé archeologické nálezy z Doloplat u Nezamyslic*, *Nálezy diluviální fauny z Čelechovic a Smržic*, *Archeologické nálezy u Plachého mlýna*, *Archeologické nálezy z Boří u Slatinek*, Híkl R., *Křelov — na Křenov*, Čáda F.—Boháček M., *Olomucensia v rukopisech Slezské studijní knihovny v Opavě a zámecké knihovny v Hradci u Opavy*, Kšíř J., *Olomoucké mincovny v 17. století*, *Evidenční soupis výtvarných památek v okrese olomouckém*, Burian V., *K životopisu Františka Tomáška, účastníka pražského májového spiknutí r. 1849*, *Výrobní střelných zbraní, zastoupené ve sbírkách Krajského musea v Olomouci*, *Filigrány olomoucké papírny v 16. století*, *K staršímu pěstování jetele na Moravě*, *K průchodu ruských vojsk Moravou r. 1798*, *Doklad o existenci hanáckého kroje v Hrušce*, Gregor V., *Slovanství v díle Arnošta Tovačovského*, *Dělnické pěvecké spolky na Moravě*, Hrbková R., *Loštické poháry*, Zapletal V., *Olomoucký prof. theologie Bernard Purkyně, prastrýc J. E. Purkyně*, Híkl R.—Burian V., *Z krajové literatury historické a vlastivědné*.

Zhruba je připraven do tisku již také III. svazek oddílu společenských věd. III. svazek bude zaměřen především ke dvěma význačným výročím: deseti letům od osvobození ČSR a k devítistému výročí první zachované zmínky o městě Olomouci (v kronice Kosmově 1055). Kromě toho přinese řadu dalších zajímavých materiálů: obsáhlou práci Sommerovu o dělnickém hnutí v Prostějově na konci minulého století, článek Kühndlov o selských bouřích na Prostějovsku v 18. století, shrnující práci Skutila a Janáskova o pravěku hanácké hory Kosíře, obsáhlou práci V. Buriana o větrných mlýnech, další článek znalce hanácké lidové architektury J. Kšířa o hanáckých žudrech, neznámé Foerstrovy dopisy z archivu Žerotína v Olomouci a řadu jiných. Proti předcházejícím svazkům bude III. svazek zaměřen více k problémům současnosti.

Bn-Joch